

çalışanların sendikalaşma hakkı ve işçi-memur ayrımı

22 Mart 1975'de DİSK, "Bütün Çalışanların Sendikalaşma Hakkı ve Uygulamada İşçi-Memur Ayrımı" konulu bir açık oturum düzenledi. Makine Mühendisleri Odası toplantı salonunda yapılan oturumu DİSK ikinci Başkanı ve Sosyal-İş Sendikası Başkanı Özcan Kesgeç yönetti. Konuşmacı olarak Doç.Dr.Alpaslan Işıklı, Tabii Senatör Ahmet Yıldız, gazeteci Yalçın Doğan, TÜTED Genel Başkanı Osman Aybers, TİM-DER (Tüm Memurlar Derneği) Genel Başkanı Mithat Görkem, TMMOB İkinci Başkanı Arif Delikanlı ve Sosyal-İş Genel Sekreteri A.Baki Son'un katıldığı toplantıya çağrılanlardan, Devlet Personel Dairesinin, Çalışma Bakanlığının ve Adalet Partisinin yanıt vermediği, CHP'nin çeşitli nedenler ile katılmadığı, TÖB-DER'in hukuksal, Muammer Aksoy'un da hastalık nedeniyle gelemedikleri açıklandı.

Birinci turun ilk konuşmasını yapan Alpaslan Işıklı, üretim ilişkileri nedeniyle oluşan toplumsal sınıfların ekonomik ve siyasal alandaki etkinliklerinin belirlenmesi için sendikalaşmanın zorunlu olduğunu ve sendika hakkının çeşitli

mücadeleler sonunda kazanıldığını belirtti. Sendikalaşmanın yalnız işçi sınıfı için değil, tüm çalışanlar için bir araç olduğunu söyledi. Bu durumun birçok ülkede örnekleri olduğunu belirten Işıklı, çeşitli evrensel beyannamelerde, çalışanlar arasında tmemur-işçi ayrımı yapılmadığını, buna karşılık bu anlaşmaları imzalayan ülkemizde sorunun hâlâ çözülmediğini söyledi. Işıklı, sosyal gelişme sonucu tüm çalışanların sendikalaşmasının kaçınılmaz olduğunu memur-işçi ayrımının yapay bir ayırım olarak ortadan kalkacağını söyleyerek sözlerine son verdi.

İkinci olarak söz alan Ahmet Yıldız 1961 Anayasasınının 46'ncı maddesi ile memurlara verilen grevsiz ve toplu sözleşmesiz sendikalaşma hakkının bile 12 Mart döneminde geri alındığına değindi ve mantar tabancasından daha etkili olmayan bu hakka da egemen çevrelerin katlanmadığını hatırlattı.

Arif Delikanlı ise teknik elemanların mücadelesinin, tüm çalışanların demokratik eylemlerinden ayrı düşünülmesi gerektiğini, çalışanların ürettiği ve kullanmadığı artık değeri bir araç olarak değerlendirmesi gerektiğini belirtti. Ülkemizdeki burjuva sınıfının, batı burjuva sınıflarından daha az gelişmiş olması nedeniyle daha keskin ve tavizsiz olduğuna değinen Arif Delikanlı bu nedenle çalışanların demokratik mücadelesinin de batıdakiyle aynı olmadığını, sendikalaşmanın bilinçlenmenin ilk adımı olması gerektiğini söyleyerek sözlerine son verdi.

Yalçın Doğan, işçi-memur ayrımının yasalarda nasıl yapıldığına değinerek konuşmasına başladı. Memur tanımının, Anayasanın 117'nci maddesinde

- Kamu hizmetlerini yürüten»
- Asli ve sürekli olan,
- Atanarak görev yapan,
- Devlet bütçesinden ücret alan,
- Özlük hakları yasa ile saklı olan

kişi olarak yapıldığını söyleyen Doğan, işçinin ise hizmet akdi ile emeğini sattığını belirtti. Bu yasaların yanlış

yorumlanması sonucu şoför, aşçı gibi bedensel iş yapanların memur sayıldıklarını ayrıca siyasal iktidar değişikliklerinin de uygulamada farklılıklar getirdiğini ve çelişkiyi artırdığını söyledi. Emeğin sermayeye karşı mücadelesinin bu ayrımla birbirinden soyutlandığını ve üretkenliğin düşüğünü belirterek sözlerine son verdi.

Beşinci konuşmayı yapan Osman Aybers de Arif Delikanlı gibi teknik elemanların sendikalaşma hakkının tüm çalışanların sendikalaşma mücadelesinin bir parçası olduğunu söyledi. İşçi-memur ayrımını getiren tanımların, tekelci kapitalizmin günümüzdeki aşamasında devletin konumu, tekelleşme, bilimsel-teknolojik devrimin getirdikleri gözönüne alınmadan yapılan, yanlış ve bilimsellikten uzak tanımlar olduğunu, bu yapay ve öznel ayırma son vermek ve tüm çalışanlar için sendikal haklar kazanmak amacıyla yürütülen mücadelenin bütün olduğuna dikkat çekti.

İşçi-Memur ayırımından ötede memurların da yapay ayrımlarla kendi içinde 20 gruba ayrıldığına değinen TİM-DER Genel Başkanı Mithat Görkem, bu durumun ve memurlar arasında ayrıcalıklar yaratılmasının egemen çevrelerce tezgahlandığını ve böylelikle bütün halinde bir demokratik baskı grubu oluşmasını engellemenin amaçlandığını belirtti.

Son olarak söz alan A.Baki Son, işçi-memur ayrımının egemen sınıfların egemenliğinin sürekli olması için yapıldığını, böylece üretim araçlarına sahip olmayanların siyasal etkinlikten yoksun tutulduğunu söyledi. Yurdumuzda 25 milyon çalışan varken egemen çevrelerin uzun mücadeleler sonucu yalnızca 1,5 milyon kadar kişiye sendikal hak verdiklerini, hatta bununla kalmıyarak bu hakkı kazananların da bir bütün olarak örgütlenmelerini engelleyip 1500-2000 kadar sendika kurdurduklarını hatırlattı. Yalnızca kamu kesimindeki memurların değil, çalışanların büyük bir kısmını oluşturan tarımda çalışanların da sorunlarının çözümü için sendikalaşmanın ön koşul olduğunu belirterek sözlerine son verdi.

DİŞ ÜLKELERDEKİ İŞÇİLERİMİZ

İş ve İşçi Bulma Kurumundan alınan bilgilere göre 1961-1972 döneminde dış ülkelere 536 925'i erkek ve 117 542'si kadın olmak üzere toplam 654 467 işçi gönderilmiştir.

Bu dönemde en fazla işgücü talebi 544 236 kişi ile B.Almanya'dan gelmiştir. Yurt dışına gönderilen işçi sayısında 1973 ve 1974 yıllarında belirgin bir düşme göze çarpmıştır.

1973 yılında 108 785'i erkek ve 27 035'i kadın olmak üzere toplam 135 820 işçi yurt dışına gönderilmiştir. Bu dönemde işçilerimizin büyük bir çoğunluğu (Z 79'a yakın bir kısmı) B.Almanya'ya yollanmıştır.

1974 yılı içinde kapitalist ekonomilerde derinleşmeye başlayan kriz nedeniyle yurt dışına yollanan işçi sayısı 18 881'i erkek, 1330'u kadın olmak üzere toplam 20 211 kişiye düşmüştür. 1974 yılı içinde B.Almanya'ya gönderilen işçi sayısında da büyük bir düşüş görülmüştür. 1974 yılının da B.Almanya'ya 1228 işçi gönderilirken, Fransa'ya 10 577 işçi gönderilmiş ve bu ülkedeki işçi sayımız 55 943'e yükselirken toplamdaki payı % 6,9 olmuştur. Bugün yurt dışındaki işçilerimizin sayısı toplam 810 498'e ulaşmıştır (Tablo 1).

1964-1974 YILLARINDA İŞÇİ DÖVİZLERİ ve İŞÇİ BAŞINA DÖVİZ (Tablo 2)

1964 yılında 109 165 işçi yurda 8,1 milyon dolar göndermiş olup işçi başına 74,2 dolar düşmektedir. 1965 yılında dış ülkelerde bulunan 160 685 işçimiz 69,8 milyon dolar göndermiş, bir yıl öncesine oranla artış da % 761,7 olmuştur (işçi başına döviz 434,4 dolar).

1966 yılında 195 095 işçimiz 115,3 milyon dolar göndermiş ve işçi başına 591 dolar düşmektedir.

1967 yılında 204 042 işçimiz 93,0 milyon dolar göndermiş olup bir yıl öncesine oranla % 19,4 düşmüştür, işçi başına dövizde de önemli düşüş olmuş ve 455,8 dolara inmiştir.

1968 yılında 247 246 işçimiz 107,3 milyon dolar göndermiş ve işçi başına dövizde düşüş devam etmiştir (434,0 dolar).

1969 yılında işçi sayısında artış devam ederken işçi başına dövizde düşüş devam etmiştir (400,3 dolar).

1970 yılında hem işçi sayısında, hem toplam dövizde ve hem de işçi başına dövizde önemli artışlar görülmüştür, işçi başına döviz 568,0 dolara yükselirken toplam işçi dövizleri de 273,1 milyon dolara çıkmıştır. 1970 devalüasyonunun bu artışta büyük etkisi görülmüştür. 1971, 1972, 1973 ve 1974 yıllarında işçi dövizleri sırasıyla 471,4; 740,1; 1183,1 ve 1424,9 milyon dolar olurken, işçi başına dövizler de 828,1; 1130,8; 1497,1 ve 1758 dolar olmuştur.

KAPİTALİST ÜLKELERDE İSSİZLİK ORANI HIZLA ARTIYOR

Bilindiği gibi emperyalist dünya günümüzde "durgunluk içinde enflasyon" (stagflasyon) olarak tanımlanan derin bir ekonomik bunalım dönemine girmiştir. Bu bunalım kapitalist ülkelerde, işsizliğin ikinci Dünya Savaşı'ndan beri görülmemiş düzeylere ulaşmasına yol açmaktadır.

ABD Çalışma Bakanlığı tarafından yayınlanan istatistiklere göre ABD'de işsizlik oranı Ocak ayında % 8,2'ye ulaşmıştır. Bu rakam, 7,5 milyon işsizi ifade etmektedir. Aralık ayında % 7,2 olan bu oranda görülen hızlı yükselme Ağustos'tan beri sürekli artış gösteren grafiğin yanında % 8,5'i aşacağı görünümünü vermektedir.

İşsizlik oranı 1941'deki % 9,9'dan sonra hiçbir zaman % 8'in üstüne çıkmamıştı. B. Almanya'da da işsizlik oranı son 16 yılın en yüksek değerine erişerek çalışan nüfusun % 5'ini, yani 1 154 000 kişiyi etkiler düzeye gelmiştir.

ABD'de işsizliğin yayılması, kadınlar, gençler ve siyah nüfus üzerinde daha belirgindir. Beyazlarda işsizlik oranı % 6,4'ten % 7,5'a çıkarken, siyahlarda % 12,5'dan % 13,4'e yükselmiştir. Kesimlere göre otomotiv endüstrisi en çok etkileneninde olmakta, bunu inşaat ve tekstil kesimleri izlemektedir.

YILLAR	İŞÇİ SAYISI		İŞÇİ GELİRLERİ		İŞÇİ BAŞINA DÖVİZ	
	5.yıl	değişim (%)	milyon dolar	değişim (%)	dolar	değişim (%)
1964	109 165	-	8,1	-	74,2	-
1965	160 685	47,2	69,8	761,7	434,4	485,4
1966	195 095	21,4	115,3	65,2	591,0	36,0
1967	204 042	4,6	93,0	-19,4	455,8	-22,9
1968	247 246	21,2	107,3	15,4	434,0	-4,8
1969	351 221	42,1	140,6	31,0	400,3	-7,8
1970	480 796	36,9	273,1	94,2	568,0	41,9
1971	569 238	18,4	471,4	72,6	828,1	45,8
1972	654 467	15,0	740,1	57,0	1 130,8	36,6
1973	790 287	20,8	1 183,1	59,9	1 497,1	32,4
1974	810 498	2,6	1 424,9	20,4	1 758,0	17,4

Tablo 1. Dış ülkelerdeki işçilerimiz

	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
ALMANYA	510 598	138 659	649 257	80,10
FRANSA	55 703	240	5 806	0,79
AVUSTURYA	32 403	4 557	39 360	4,56
HOLLANDA	24 679	183	24 862	3,06
BELÇİKA	15 831	33	15 864	1,95
İSVİÇRE	6 035	1 095	7 130	0,87
AVUSTRALYA	4 946	860	5 806	0,79
İNGİLTERE	2 031	144	2 175	0,26
DİĞER	1 365	136	12 501	1,51
TOPLAM	664 591	145 907	810 498	

Tablo 2. 1964-1974 yıllarında dış ülkelerdeki işçilerimiz ve gönderdikleri dövizler